

Ο “ΕΥΕΛΠΙΣ”, ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δημήτρης Κ. Μπάκας

1828, πρώτος χρόνος διακυβέρνησης και ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας αποφασίζει να ιδρύσει τη **Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων [ΣΣΕ]**. Σοφή απόφαση με βαθύτερο μελλοντικό νόημα, ακόμη και για σήμερα. Υπόσταση Πολιτείας ουσιαστικά δεν υπήρχε. Δεν είχε καν αναγνωριστεί η εθνική μας ανεξαρτησία. Η Χώρα, μιας παθημασιάς έκτασης, καθημαγμένη από τον επαναστατικό αγώνα και τις εσωτερικές έριδες ήταν έρμαιο στις προσωπικές επιδιώξεις των Οπλαρχηγών. Λιγιστά ανώτερα πνεύματα είχαν εθνική συνείδηση. Ο **Ιωάννης Καποδίστριας**, διανοούμενος λάτρης του Διαφωτισμού, πολύπειρος πολιτικός και διπλωμάτης, άριστος γνώστης της νέας ευρωπαϊκής τάξεως φθάνει στην Ελλάδα, με το μεγάλο εθνικό όραμα-καταπίστευμα: **Να αναμορφώσει τη Χώρα σε μια εύρυθμη και ενομούμενη Πολιτεία, αντάξια της αίγλης της. Ήτοι σε Κράτος σύγχρονο, πειθαρχημένο, δημοκρατικό, ομότιμο εταίρο της Ευρώπης.**

Τα ελληνόπουλα έπρεπε να πάρουν στους ώμους τους τη βαριά ευθύνη της ακεραιότητας της Πατρίδας και την ανοικοδόμηση της **κοινωνικής ευταξίας**. Το Έθνος είχε ανάγκη από **στρατιωτικούς ηγήτορες**, δηλαδή, ό,τι πιο **κρίσιμο και χρονοβόρο**. Τις προσωπικότητες εκείνες, που διαθέτουν τις ικανότητες, το ταλέντο, αλλά και τη βούληση να οδηγήσουν τη δραστηριότητα των άλλων ανθρώπων προς ένα σκοπό αναγνωρισμένης αξίας, που ενδέχεται να απαιτήσει και το ύψιστο ηθικό καθήκον, **την αυτοθυσία**. Η ύψιστη αυτή αποστολή, η δημιουργία στρατιωτικών ηγητόρων, ανατέθηκε στο **πρώτο Ανώτατο Εκπαιδευτικό μας Ίδρυμα, τη ΣΣΕ**. Ο ίδιος ο Κυβερνήτης ονόμασε τους μαθητές της **Ευέλπιδες**, δηλαδή «καλές ελπίδες του Έθνους». Την όποια **αγωγή** θα ελάμβαναν θα την μεταλαμπάδευαν και σε όλα τα ελληνόπουλα. Αυτό επιτεύχθηκε και ο θυμόσοφος Λαός το αναγνώρισε: **«Ο Στρατός είναι το καλύτερο Σχολείο»** είπε. Έκτοτε με αυτή την έννοια παραμένει, ο Εύελπις, στη συνείδηση κάθε Έλληνα.

Η παιδεία του ευέλπιδος ευρύτατη, καθόσον άπτεται ολόκληρου του φάσματος των ανθρωπίνων ενεργημάτων: Στη σκέψη και στο συναίσθημα και στην πράξη. Ικανότητες για υψηλή νοητική αντίληψη **της πραγματικότητας** αποκτά με τη διδασκαλία τεχνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. **Πάθος και όραμα**, με τα οποία εμπνέεται και εμπνέει, του δημιουργεί ο βιωματικός τρόπος αγωγής του στο γόνιμο περιβάλλον της Σχολής. **Η δε συνεχής ενάσκηση χαλυβδώνει τη σταθερή του βούληση για ενάρετες πράξεις.**

Η όλη αρχιτεκτονική δομή της προσωπικότητας εδράζεται στη πιο εμμενή αξιολογική κλίμακα: Την ύπατη βαθμίδα των αξιών, το **ιερό**, κατέχει η **Πατρίδα**, στην οποία ο Εύελπις ορκίζεται, δια βίου, να «φυλάττει πίστη...». Με όραμα την Πατρίδα προσδιορίζει πιο κρυστάλλινα τις λοιπές αξίες της ζωής του. Η **αλήθεια** πραγματώνεται στην ακεραιότητά της. Το **κάλλος** στην αυτόνομη συνειδητή **αυτοπειθαρχία**, που δεν συντρίβει την προσωπικότητα, αλλά μεταβάλλει τους πολλούς σε ένα ευκίνητο και άθραυστο ενιαίο όργανο. Και τέλος, **ως ύπατο αγαθό θεωρείται το καλό ολόκληρου του Έθνους.**

Επί της στερεής αυτής θεμελιακής βάσεως δομείται το πιο ευσταθές χωροδικτύωμα με τις αναδυόμενες αξίες, που νοηματοδοτούν τη ζωή κάθε ανθρώπου και συνέχουν κάθε λαό: Την **εμπιστοσύνη**, την **αγάπη** (φιλότητα, συνανήκειν, αδελφοσύνη) και την **ελπίδα**. Με αυτή την παιδεία γαλουχούνται οι ευέλπιδες όλων των εποχών. Με αυτά τα νόματα η ΣΣΕ απέδωσε στο Έθνος χιλιάδες στελέχη, τα οποία οδήγησαν τα ελληνόπουλα στο τριπλασιασμό του αρχικού «προγεφυρώματος» και στη δημιουργία **αξιοπρεπούς Πατρίδας**, η οποία, παρά τους πολέμους, τις εθνικές διχοστασίες και τις τραγωδίες της τελικά εξασφάλισε στους Έλληνες με απλοχεριά την **πολυπόθητη ευημερία**.

Αποδεικνύεται, όμως, ότι, όταν ο πλούτος και η ευμάρεια στηρίζονται σε «πήλινα πόδια», χωρίς αντίστοιχη παιδεία και όταν κυριαρχεί ο φρενήρης εγωτισμός, τότε προκαλείται ηθικό τέλμα. Ανατρέπεται η **ιεράρχηση των αξιών**. Η αξία της Πατρίδας ξεθωριάζει και τη θέση του «ιερού» καταλαμβάνει το αρροστημένο **εγωκεντρικό άτομο**, με τις σχετικές του αξίες: την ατομική ευδαιμονία, την ευζωία, την άνεση και την κατανάλωση αγαθών. Η **αλήθεια** στενεύει τα όριά της μέσα στο στενό ατομικό περιβάλλον. **Το ωραίο** σχετίζεται με « ό,τι αρέσει στον καθένα» και, **ως καλό** θεωρείται «ό,τι συμφέρει στο άτομο», ενώ το γενικότερο καλό αγνοείται. Έτσι φθάσαμε στον απόλυτο μηδενισμό, ο οποίος εξισώνει το όλο με το τίποτα και προκαλεί ένα τρομακτικό κενό. Η εμπιστοσύνη μετατράπηκε σε δυσπιστία, η αγάπη σε φανερό ή συγκαλυμμένο μίσος και η ελπίδα σε απόγνωση και απελπισία. Το μέλλον φαντάζει ζοφερό. Βιώνουμε, συχνά, η Πατρίδα μας να διέρχεται μία οδυνηρή κρίση!

Και, όμως, κάθε κρίση θαρρούμε, ότι μπορεί να αποτελέσει τη μεγαλύτερη «ευκαιρία» για ανάνηψη. Το πάθημα μπορεί να γίνει μάθημα και να μας προσδώσει ισχύ για ολική επαναφορά των **δοκιμασμένων αξιών μας**. Αυτό δε σημαίνει οπισθοδρόμηση, αλλά επιστροφή στις σταθερές, που δίδαξε η εμπειρία των λαών. Να τοποθετήσουμε και πάλι στην πρώτη βαθμίδα των αξιών την **Πατρίδα**, αφού όμως, προσδιορίσουμε ποιας μορφής Πατρίδα θέλουμε. Άραγε τη στρυνωγμένη στο «οικονομικό καναβάτσο», που τη λοιδορεί όλη η παγκόσμια αρένα και για την οποία οι απανταχού ομογενείς μας ντρέπονται, ενώ εμείς οι ίδιοι τη μισούμε! Μια άχρωμη και απρόσωπη μονάδα, που θα τρέφεται από το φως των άλλων ή με μια **δημιουργική εθνική προσωπικότητα**, άξια όχι μόνον να δέχεται, αλλά και να χαρίζει στους συνανθρώπους μας, όπως έκανε πάντοτε, κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες!

Η ελληνική γλώσσα σηματοδοτεί την έννοια της **Πατρίδας**, ως την ωραιότερη σύνθεση των κοινών ρόλων του πατέρα και μητέρας. Πατρική αυστηρότητα και ισχύς μαζί με μητρική αγάπη και φροντίδα. Ύπατος εξουσιαστής ο Νόμος, ο μόνος, που εξασφαλίζει τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματά μας, την ελευθερία μας, αφού και εμείς τηρούμε τις υποχρεώσεις μας. Πατρίδα σεβαστή στους άλλους, που σημαίνει σεβαστή πρώτα σε εμάς. Με ορθή κρίση εκλέγουμε τους άξιους ηγέτες μας και εκείνοι να διαχειρίζονται την εξουσία για το καλό όλων. Πατρίδα ευπόληπτη και αξιοπρεπή. Όχι απομονωμένη και τυφλή.

Τέτοια, όμως, Πατρίδα δημιουργούν, όχι τα άτομα, αλλά οι **σωστοί πολίτες**, που αντίστοιχα πλάθονται με τη δοκιμασμένη ευρεία παιδεία, που μορφώνει τον άνθρωπο σε πρόσωπο, δημοκρατικό πολίτη και τον κοσμεί με **αυτοπειθαρχία και αρετή**. Παιδεία, όπως οι πρόγονοί μας την εμπνεύστηκαν και τείνει να κατακτήσει τον Πλανήτη ολόκληρο. Η κλασική παιδεία, η γεννήτρια της παγκόσμιας πολιτισμικής ισχύος. Ήτοι **η πολύπλευρη καλλιέργεια και μόρφωση, όπως του Ευέλπιδος**. Δεν εννοούμε, βέβαια, ότι πρέπει όλοι μας να πάρουμε τα όπλα και να τρέξουμε στους καλαμώνες του Ευρώτα! Για μια ειρηνική «εκστρατεία» παιδείας ομιλούμε. Να γίνουμε όλοι μας πολίτες μέλη ευνομούμενης Πολιτείας και όχι εγωκεντρικά άτομα. **Να καταστούμε στη σκέψη, στα συναισθήματα και στις πράξεις μας «ευέλπιδες» μιας νέας Ελλάδας.**

Να αρυσθούμε από την παιδεία του «Ευέλπιδος»:

- Τον **ιδανικό συνειδησιακό** τόπο της **αυτοπραγμάτωσής** του, την **Πατρίδα** μας.
- Τις **πανανθρώπινες αξίες**, με τις οποίες δομείται η πολύπλευρη προσωπικότητά του.
- Την **αυτοπειθαρχία** του και την ευπείθεια στους νόμους, που από κοινού, ορίζουν το μέτρο της **χρυσής τομής** για το μέγιστο της ελευθερίας κάθε δημοκρατικής συμβίωσης.
- Την προθυμία του για **ηθική προσφορά**, που φθάνει, εάν απαιτηθεί, στην **αυτοθυσία**.

Όλα αυτά επιτυγχάνονται με τη σύγχρονη αγωγή που διδάσκεται. Η παλαιά μέθοδος, που προέβλεπε τη συντριβή της προσωπικότητας των νέων και την ανάπλαση τους στη συνέχεια, είναι πλέον παρωχημένη και μέθοδος των «ανακυκλώσιμων υλικών». **Σήμερα η μόνη μέθοδος, που είναι αποδεκτή, είναι αυτή της διαδικασίας επεξεργασίας των «διαμαντιών»**. Διατηρούνται οι φυσικές αρετές των ατόμων και γίνεται η καλλιέργεια των αρετών για αντιμετώπιση των πραγματικών δυσκολιών της ζωής και της αρμονικής ένταξης των ατόμων στην κοινωνία. Η μέθοδος του αυταρχισμού **δεν πρέπει να ακολουθείται**, καθόσον αν δεν υπάρξει η βούληση του νέου κλείνει η πόρτα στην **ελεύθερη αποδοχή**. Αλλά ούτε μια χαλαρή και άναρχη δόμηση έχει καλύτερα αποτελέσματα, καθόσον η απόλυτη ελευθερία της ατομικότητας οδηγεί στην καλλιέργεια των παθών και των ορέξεων. Η ορθή μέθοδος, θαρρούμε, βρίσκεται στη **χρυσή τομή** που ενδυναμώνει τον αναπτυσσόμενο νέο και ευνοεί τη φυσική εξέλιξη και ανέλιξη. Δεν αναζητείται μια ορισμένη μορφή ως απόλυτο **πρότυπο**, αλλά κατεύθυνση προς την **ανθρώπινη ενέργεια**, στην οποία ο άνθρωπος και το αντικείμενο ενώνονται αδιάσπαστα. **Η μόρφωση** σκοπεύει στην επικοινωνία, στη συνύπαρξη προσώπου – αντικειμένου σε ένα νέο ανθρώπινο κόσμο με περισσότερη **ανθρωπότητα**.

Να γιατί πιστεύουμε, ότι ο Ευέλπιδος είναι **πρότυπο παιδείας** και συνιστά αειφόρο αξία. Είναι εκπαιδευτής μαχητών, αλλά και **διδάχος και ανδραγωγός** των νέων και **ως πολίτης είναι θεματοφύλακας των αξιών** μιας εύρυθμης και ευνομούμενης Πολιτείας.

Εάν όλοι μαζί αναλαμβάναμε μια ειρηνική «εκστρατεία» για Παιδεία αυτής της ποιότητας, τότε η Ελλάδα μας θα ξανάβρισκε τη θέση, που της αξίζει. **Και όμως ευελπιστούμε.**

Δημήτρης Κ. Μπάκας
17 Φεβ. 2022